

УДК 331.5

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАЙНЯТОСТІ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Бойко А.М., асистент кафедри міжнародної економіки Донецького національного університету

В сучасних економічних умовах державне регулювання зайнятості є засобом прямого і непрямого впливу на соціально-економічний розвиток суспільства. Однак формування зовнішньоекономічних зв'язків країн світу і їх внутрішньої соціально-економічної політики, включаючи політику регулювання зайнятості, має відбуватись з урахуванням інноваційних процесів. Незважаючи на певні кроки на шляху удосконалення нормативної бази регулювання зайнятості, питання регулювання зайнятості в контексті розвитку інноваційних процесів залишаються недостатньо проробленими.

Дослідженню цієї проблематики присвячені праці науковців: Д. Богині, І. Бондара, А. Вуда, В. Денисюка, Г. Дмитренка, С. Калініної, П. Кругмана, Р. Лоуренса, В. Петюха та ін. У своїх роботах вони приділяють увагу проблемам регулювання зайнятості населення.

Метою статті є розробка основних напрямів державного регулювання зайнятості населення в контексті інноваційного розвитку.

Держава може проводити активну і пасивну політику зайнятості. *Активна політика зайнятості* – це сукупність правових, організаційних та економічних заходів, які проводить держава з метою зниження рівня безробіття: профорієнтація, професійна підготовка та перепідготовка населення, організація громадських робіт, сприяння у пошуках роботи, кредитування малого підприємства, фінансова підтримка підприємств у збереженні (або створенні) робочих місць, розвиток системи органів служби зайнятості тощо. *Пасивна політика зайнятості* – це сукупність заходів, які направлені на згладжування негативних наслідків безробіття: грошова допомога безробітним і членам їх сімей, пільги.

Державне регулювання здійснюється мережею спеціальних державних установ для підтримання прийняттого рівня зайнятості, підвищення мобільності робочої сили, створення нових робочих місць. На сьогоднішній час можливо виділити три основні моделі державної політики регулювання зайнятості (рис. 1).

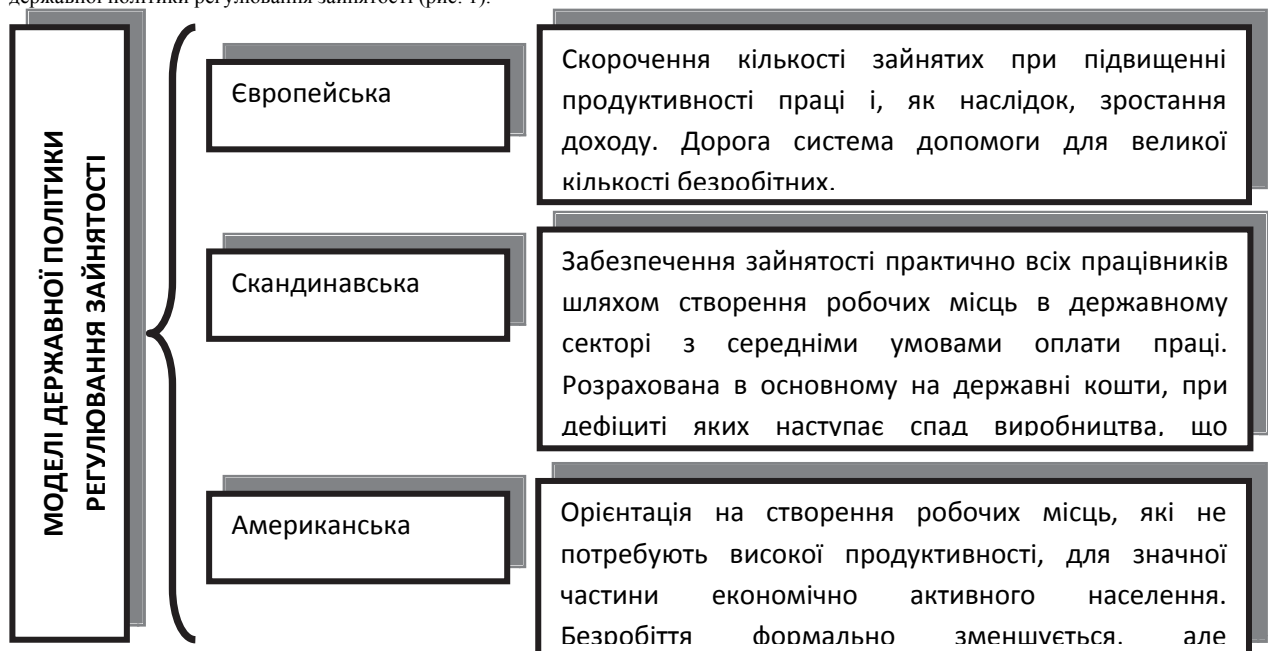

Рис. 1. Моделі державної політики регулювання зайнятості

Для дослідження напрямків регулювання зайнятості в контексті інноваційного розвитку, необхідно проаналізувати сучасний стан загальнонаціонального ринку праці.

Щодо зайнятих та безробітних у структурі економічно активного населення в Україні, з 2001 р. до 2008 р. характерною рисою національного ринку праці була тенденція поступового зростання рівня зайнятості населення – з 55,4% у 2001 р. до 59,3% у 2008 р. – та зниження рівня безробіття – з 10,9% до 6,4% відповідно. Внаслідок економічної кризи у 2009 р. рівень зайнятості знизився до 57,7%, а рівень безробіття збільшився до 8,8%, однак у 2010 р. зазначені показники знову набули позитивного руху – рівень зайнятості збільшився (до 65,6%), а безробіття – зменшився на 0,7% (рис. 2).

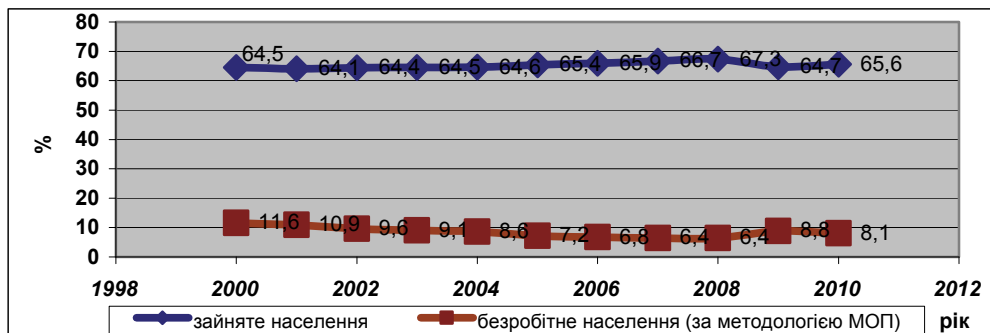

Рис. 2. Рівень зайнятості та безробіття населення України у 2001-2010 роках

Необхідно відмітити, що в Україні протягом останніх років відбулось зменшення чисельності працівників у таких галузях як сільське та лісове господарство, мисливство, рибальство та промисловість, при цьому збільшилась чисельність найманих працівників у торгівлі, сферах фінансової діяльності, операцій з нерухомим майном та надання послуг підприємцям. Кількість зайнятого населення за видами економічної діяльності у 2010 р. наведена в табл. 1.

Таблиця 1

Кількість зайнятого населення за видами економічної діяльності у 2010 р., тис. осіб

Вид діяльності	Кількість зайнятого населення
<i>Всього</i>	20 266,0
Сільське господарство, мисливство, лісове господарство. Рибальство, рибництво	3 115,60
Промисловість	3 461,5
Будівництво	943,0
Торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку . Діяльність готелів та ресторанів	4 832,0
Діяльність транспорту та зв'язку	1 389,7
Фінансова діяльність	332,8
Операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям	1 153,2
Державне управління	1 223,8
Освіта	1 688,3
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	1 341,4
Надання комунальних та індивідуальних послуг. Діяльність у сфері культури та спорту	784,7

В сучасних економічних умовах в Україні чисельність працюючих сконцентрована у промисловості складає лише 3,4 млн. осіб, майже стільки ж зайнятих і у сільському господарстві (3,1 млн. осіб). Така структура зайнятості не відповідає інноваційним стратегіям розвитку, зорієнтованим на випереджальний розвиток наукоємних сфер промислового виробництва, спроможних забезпечити оновлення техніко-технологічної бази сучасного виробництва. Стосовно ж зайнятості у науково-технічній сфері, то ситуація у цій сфері є достатньо критичною (табл. 2).

Таблиця 2

Чисельність працівників наукових організацій у 2004-2010 рр., осіб

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Чисельність працівників наукових організацій	173 622	170 579	160 788	155549	149699	146800	141086
з них:							
дослідників	85 742	85 246	80 497	78832	77355	76147	73413
техніків	20 861	20 266	19 748	17988	16783	16256	16151
допоміжного персоналу	33 681	32 052	30 204	28896	27988	27086	26032
докторів наук	4 114	4 180	4 265	4390	4459	4443	4481
кандидатів наук	16 983	16 983	16 961	16989	17145	17135	17009

З огляду на важливість проблеми зайнятості в умовах переходу до інноваційному розвитку ринок праці потребує ефективного державного регулювання. Одним з основних показників, що характеризують ступінь державного регулювання ринку праці є відсоток ВВП, який витрачається на здійснення програм такого регулювання. У країнах—членах ОЕСР на різноманітні Державні програми на ринку праці витрачається від 0,5 до 5 % ВВП (зокрема 1 % у США та Японії та 5 % у Данії). В Україні цей показник складає від 0,3 до 0,6 % ВВП.

В даних умовах основними напрямками сучасної державної політики зайнятості населення повинні бути:

- збереження наявних та створення нових високопродуктивних робочих місць;
- формування професійно-кваліфікаційного складу робочої сили відповідно до потреб інноваційного розвитку;
- розвиток інноваційного промислового потенціалу, що генерує нові ефективні робочі місця, що забезпечують інтенсифікацію і підвищення продуктивності праці, зниження прихованого безробіття;
- розвиток і модернізація всіх рівнів і форм професійної освіти, орієнтованої на попит інноваційної економіки і потреби сучасного ринку праці, підвищення конкурентоспроможності робочої сили на ринку праці;
- розвиток кадрового потенціалу організацій, ефективне працевлаштування молодих фахівців, подолання структурного та тривалого безробіття;
- створення умов для розвитку самозайнятості населення та підприємницької ініціативи, поширення вторинної зайнятості працездатного населення;
- збереження ефективних і створення нових робочих місць на підприємствах, які займаються інноваційною діяльністю;
- створення робочих місць в перспективних сферах економіки для подолання безробіття і створення передумов подальшого інноваційного розвитку;
- фінансова допомога з боку держави підприємствам промисловості, які використовують інноваційні методи організації виробництва;
- планування й прогнозування кількості робочих місць в економіці, показників зайнятості й безробіття;
- детінізація відносин у сфері зайнятості населення і посилення мотивації працівників до легальної продуктивної зайнятості.

Таким чином, державне регулювання зайнятості з метою модернізації економіки та перехід її на інноваційний шлях розвитку може бути здійсненим за допомогою створення правових, економічних та інституційних умов, що забезпечують розвиток гнучкого, ефективно функціонуючого ринку праці, що дозволить подолати структурну невідповідність попиту та пропозиції на робочу силу, забезпечити підвищення якості робочої сили, мотивацію до праці і трудову мобільність.

РЕЗЮМЕ

У статті визначено, що державне регулювання зайнятості є засобом прямого і непрямого впливу на інноваційний розвиток держави. Проаналізовано особливості стану національного ринку праці, розглянуто його основні проблеми. У статті запропоновано заходи державного регулювання зайнятості в умовах необхідності забезпечення інноваційного розвитку.

Ключові слова: ринок праці, зайнятість, державне регулювання зайнятості, інноваційний розвиток.

РЕЗЮМЕ

В статье определено, что государственное регулирование занятости является средством прямого и косвенного воздействия на инновационное развитие государства. Проанализированы особенности состояния национального рынка труда, рассмотрены его основные проблемы. В статье предложены мероприятия государственного регулирования занятости в условиях необходимости обеспечения инновационного развития.

Ключевые слова: рынок труда, занятость, государственное регулирование занятости, инновационное развитие.

SUMMARY

In article it is defined, that government control of employment is the mean of the direct and indirect affecting innovative development of the state. The features of national market of labor condition are analyzed, his basic problems are considered. In the article the measures of government control of employment are offered in the conditions of necessity of providing of innovative development.

Keywords: labor market, employment, government regulation of employment, innovation development.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Архієреєв С., Тарасенко Т. Державна підтримка випуску високотехнологічної та інноваційної продукції: зарубіжний досвід та висновки для України [Електронний ресурс] : Режим доступу : http://www.smartcat.ru/book_80/index.shtml
2. Волкова О.В. Ринок праці : навч. посіб. / О.В. Волкова. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 624 с
3. Державний комітет статистики [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Канафоцька Г. Стан, перспективи розвитку інноваційних процесів в Україні та можливості їх впливу на формування ВВП / Г. Канафоцька // Бізнес. – 2006. – № 14. – С. 16–21.
5. Пищулина О. Основні напрями реформування політики держави щодо регулювання ринку праці та управління трудовими ресурсами [Електронний ресурс] : Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/Monitor/oktober08/11.htm>.

УДК 001.895:336.761

ВПЛИВ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ФОНДОВОГО РИНКУ НА РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Бударіна Н.О., к.е.н., доцент кафедри «Міжнародна економіка»

Прокопенко А.О., аспірант кафедри «Міжнародна економіка» ДонНУ

Актуальність. Фондовий ринок знаходиться у стані постійного розвитку, зазнає значних змін під впливом процесів глобалізації, які, з одного боку, прискорюють розвиток фондового ринку, а з іншого - породжують нові суперечності. Унаслідок таких суперечностей у глобальному та інтегрованому оточенні зростає роль державних регуляторів, які здатні оцінювати природу поведінки при відносинах з іншими країнами, якщо вони бажають забезпечити існування справедливих, ефективних і прозорих ринків.

Проблемам розвитку фондового ринку приділяється певна увага зарубіжними та вітчизняними вченими, такими як І.А. Бланк, І.Л. Сазонец, А.А. Пересада, У.Ф. Шарп та ін. Сфері вивчення ринку похідних цінних паперів присвячені роботи Л.О. Примостки, О.М. Сохацької та ін.

Дослідженню проблем фондового ринку України, формуванню системи його регулювання присвячені роботи В.С. Загорського, Ю.Я. Кравченко, О.М. Мозгового, В.М. Шелудько й ін. Але при цьому розвиток фондового ринку України не стоїть на місці, змінюється його структура, ступінь впливу на економіку країни, з'являються фінансові інновації та нові проблеми його розвитку, які вимагають рішення.

Постановка завдання. Метою роботи є визначення взаємовпливу інноваційних процесів розвитку фондового ринку та економіки України загалом.

Результати дослідження. Дослідженню питань стану фондового ринку, його взаємозв'язкам із процесами, що відбуваються в економіці країни, питанням інвестування, фінансів, грошового обігу капіталу постійно приділяють увагу закордонні й українські науковці. Незалежно від того, який з перерахованих аспектів розглядає автор, він прямо або опосередковано розглядає тематику функціонування ринку цінних паперів.

Біржова криза, під якою розуміють масовий розпродаж акцій й облігацій на фондовій біржі, проявляється в падінні курсу цінних паперів, бажанні власників якнайшвидше реалізувати акції за певні кошти [2].

Так, в Україні результатом значного перевищення розмірів фіктивного капіталу над розмірами реального капіталу було падіння, за даними фондової біржі Першої фондової торговельної системи (ПФТС), більш ніж у 4 рази, ринкової вартості українських компаній, яке почалося у 2008 році й продовжується й зараз.

Фіктивний капітал є капіталом, який представлений у формі акцій, облігацій, закладних листів та в інших формах фінансового інструмента.

Реальний капітал найчастіше представлений у формі грошей або устаткування й іншого майна, що формує його вартість [1].

Падіння вартості українських компаній не могло не відбитися на стані економіки України; так, за даними Державного комітету статистики України, у 2010 році значно сповільнилися темпи росту реального ВВП з 104,2% в 2009 році до 107% в 2010 році. Така негативна тенденція продовжилася й у першому півріччі 2011 року: так, обсяг реального ВВП у 1-му кварталі 2011 року порівняно з 1-м кварталом 2010 скоротився на 17,2%, темпи падіння в другому кварталі 2011 року становили 20,3%. Отже, все вищевказане обумовлює актуальність обраної теми дослідження.

Й.А.Шумпетер у книзі «Теорія економічного розвитку» вперше виклав ідею «нових комбінацій» – далі інновацій. Серед комбінацій, які загалом формують структуру інноваційного процесу, він називав: випуск нового продукту або продукту нової якості; впровадження нового досі не відомого в конкретній галузі методу виробництва; проникнення на новий ринок збуту отримання нових джерел сировини чи напівфабрикатів; організаційна перебудова.

Реалізація в повному обсязі найважливіших функцій фондового ринку, таких як: акумулювання грошових коштів, їх перерозподіл; перерозподіл ризиків, збалансування попиту і пропозицій на цінні папери, регулювання суспільних інтересів та ін., безсумнівно, сприятиме розвитку національної економіки. Отримання зазначеного результату потребує розвитку інноваційних процесів у межах фондового ринку.

Оскільки фондовий ринок України знаходиться в стані зародження порівняно з фондовими ринками розвинутих капіталістичних країн, розвиток його інноваційних процесів є неможливим без чіткої інноваційної політики держави.

Під інноваційною політикою держави розуміють вплив держави на інноваційну діяльність за допомогою прямих та опосередкованих важелів правового й економічного регулювання задля розвитку науки і техніки, інноваційних процесів тощо [3].

Варто також зазначити, що в Україні немає достатнього досвіду ефективного застосування фінансових інновацій з погляду розвитку різних сегментів фінансового ринку, сталості руху відповідних фінансових потоків. Тому узагальнення зарубіжного досвіду щодо можливостей та ефективності його застосування в наших умовах досить важливе. При цьому, перш за все, нашу увагу привертає